

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ ВЕЛИМИРА М. ИЛИЋА
„Руска ауторска бајка совјетског периода“

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовано комисију:

Наставно-научно веће Филолошког факултета Универзитета у Београду 24. 06. 2015. године именовало је Комисију за преглед и оцену докторске дисертације

2. Састав комисије за преглед и оцену докторске дисертације:

1. Др Ирина Антанасијевић, ванредни професор, Руска књижевност, Филолошки факултет Универзитета у Београду, избор у звање 18. 11. 2014.
2. Др Бобан Ђурић, доцент, Руска књижевност, Филолошки факултет Универзитета у Београду, избор у звање 11. 3. 2014.
3. Др Данијела Поповић, доцент, Српска књижевност, Народна књижевност, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, избор у звање 26.10.2011.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме: Велимир (Милан) Илић

2. Датум рођења, општина, република: 05.07.1977, Ниш, Србија

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: октобар 2009. Филолошки факултет Универзитета у Београду, *Женски ликови Москве у руском фолклору: еволуција мотива*

4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Наука о књижевности, Руска књижевност

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Руска ауторска бајка совјетског периода

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мр Велимира М. Илића садржи све потребне сегменте, а кандидат је изложио тему на 228 страна. Поред резимеа на српском и енглеском језику, дисертација се састоји се од увода, четири поглавља, закључка, списка извора, списка литературе и биографије аутора.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У оквиру првог поглавља, посвећеног питању настанка и развоја жанра ауторске бајке у руској књижевности, након краћег историјског прегледа, у првом потпоглављу под називом *Теоријско осмишљавање жанра ауторске бајке* представљају се основне теоријске концепције проучавалаца, чији су циљеви истраживања били дефинисање, теоријско осмишљавање и опис основних карактеристика жанра ауторске бајке. Полази се од основаног уверења да ауторска бајка представља један од жанрова, код кога се наилази на највише проблема при покушају дефинисања или класификације, што је условљено неједнозначношћу и неодређеношћу саме појаве, настале у синтези фолклора и ауторске књижевности, колективног и индивидуалног, код које се трагови фолклорног жанра модификују из дела у дело, у складу са индивидуалним ауторским решењем. Представљени су основни ставови и резултати истраживања најзначајнијих проучавалаца овог жанра у руској науци о књижевности, попут: И. П. Лупанове, Т. Г. Леонове, Л. В. Овчиникове, М. Н. Липовецког, који у расветљавању овог проблема најчешће полазе од класичних радова о функционалности јунака бајке, В. Пропа, Бахтинове *поетике сижеа и жанра*, учења о облицима времена и хронотопа у роману, као и концепта *сећања на жанр*, а такође и од Лотмановог учења о значајнијим елементима у формирању сижеа.

У другом поглављу најпре се даје основни опис жанра руске ауторске бајке XX века и преглед развоја жанра, почев од руске ауторске бајке сребрног века до краја совјетског периода. Представљено је неколико модела хронолошке и тематске класификације ауторске бајке овог периода.

Прво потпоглавље другог поглавља носи назив *Руска ауторска бајка сребрног века*, а у другом потпоглављу, под називом *Руска совјетска ауторска бајка*, хронолошки, по деценијама концизно се представљају све новине до којих је у развоју жанра током овог периода дошло. Издвајају се периоди развоја у оквиру којих се описује и расветљава културно-историјски контекст, те доминантан однос и званичан став према жанру који представља предмет истраживања, начини на које је тај став прокламован и наметан културној јавности, као и реакције и активности писаца и културних радника, који су стали у одбрану жанра бајке.

Треће поглавље дисертације представља покушај теоријске анализе и дистинговирања појмова превода, адаптације, трансформације и римејка, као и анализе основних циљева употребе ових поступака са аспекта уметничких циљева и аутентизације или усмеравања рецепције читалаца преведених текстова. Радови

који чине методолошку основу постављања наведене дистинкције и успостављања класификације су радови Лотмана (*Внутри мислящих миров. Человек – текст – семиосфера – история*), затим радови о теорији адаптације и римејка, А. Волкова, Т. Ратобилске и А. Самарина, радови о теорији превођења, аутора М. Гејма, В. Н. Комисарова, Виноградова, О. В. Петрове, Н. В. Вањикова, Л. С. Бархударова, А. Д. Швејцера, А. Нојберта и других. На крају овог поглавља, даје се и приказ основних поставки теорије рецепције књижевног дела, будући да је један од основних циљева адаптације књижевног дела његова одговарајућа рецепција. У кратком прегледу, кандидат се осврће и на основне концепте рецептивне естетика Јауса и Изера, структуралне поетике Мукаржовског, као и идеје читања-коауторства, Ролана Барта.

У четвртном, централном поглављу, под називом *Аутори*, које се састоји од једанаест потпоглавља, приступа се анализи материјала, одабраним бајкама одређених аутора и њиховом поређењу са прототипима, тј, ауторским бајкама других аутора, по узору на које су бајке написане, преведене или адаптиране. Првих десет потпоглавља представља анализу дела аутора као што су: Ј. Шварц, С. Маршак, А. Толстој, Ј. Ољеша, К. Чуковски, А. Њекрасов, А. Волков, Л. Лагин, Н. Носов, Ј. Постњиков, В. Медведев, Ј. Лари, чија дела представљају адаптације већег степена или, у неким случајевима, чак дела написана само по мотивима, или по узору на дела других аутора. Детаљно се разматрају разлози, циљеви и резултати извршених интервенција у тексту, као и домети могућих рецепција новонасталих текстова. У једанаестом потпоглављу приказана су преводилачка решења Б. Заходера, у поређењу са решењима других преводилаца, примењивана такође у процесу адаптације и оријентисана пре свега на олакшавање рецепције преведених дела руским читаоцима, најчешће без, или са врло мало присутном интенцијом културолошког или социјално-идеолошког усмеравања начина рецепције.

Након појединачне анализе сваког дела изводе се закључци и резултати до којих се у истраживању долази, да би се на крају, у контексту анализе читаве грађе, теоријског и практичног значаја спроведеног истраживања, ови резултати синтетизовали у циљу уопштавања и одређивања могућих перспектива и путева даљих истраживања у овој области.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији:

1. Руска ауторска бајка совјетског периода у контексту књижевне традиције, *Филологија и универзитет: тематски зборник радова*. Универзитет у Нишу, Филозофски факултет, Издавачки центар, Ниш, 2012, стр. 984-996
2. Поступак адаптације у превођењу књижевности за децу на примеру руских превода *Алисе у земљи чуда* Луиса Керола, *Philologia Mediana*, Годишњак за српску и компаративну књижевност Филозофског факултета у Нишу, год VII, бр. 7, Ниш 2015, стр. 309-318

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање руске ауторске бајке наведеног периода реализовано је анализом структуре дела,

конструктивних елемента и књижевних поступака, тј. садржинских измена унетих у дела, насталих адаптацијом одређених извора. Свестрано се сагледава начин естетичког функционисања нових дела у одређеном културно-историјском контексту, настанак и развој одређених модела и односа између текстова.

Постављањем дистинкције између превода-адаптације и римејка, те прецизним одређивањем методолошких оквира у истраживању се анализирају поступци којима се текст прилагођава за адекватну рецепцију читалаца друге културе, при чему је, у складу са социјално-културолошким условима народа на чији језик се дело преводи, извршено нивелисање разлика култура реципијента превода и основног текста, замена непознатог познатим, неуобичајеног уобичајеним. Декодирање културолошке информације, која је постојала у тексту оригинала и њена замена аналогном информацијом културног кода језика превода, анализира се и категорише према типу реализоване адекватности (прагматичка, дезидеративна или волунтативна адекватност), а резултати преводилачко-стваралачких поступака, у случајевима у којима настале промене то омогућавају, сагледавају се посредством врста уметничких стратегија, односно према моделима римејка.

По први пут се у једном истраживању систематично приказују делови стваралачког опуса аутора као што су: Ј. Шварц, С. Маршак, А. Толстој, Ј. Ољеша, К. Чуковски, А. Њекрасов, А. Волков, Ј. Лагин, Н. Носов, Ј. Постњиков, В. Медведев, Ј. Лари, и то њихових дела, која представљају адаптације већег степена или, у неким случајевима, чак дела написана само по мотивима, или по узору на дела других аутора, као и преводи Б. Заходера, у контексту његових преводилачких решења, примењиваних такође у процесу адаптације.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА:

Комплексном анализом представљене грађе, вешто одбраном методолошком апаратуром, кандидат је у потпуности испунио постављене задатке и циљеве спроведеног истраживања. Показао је детаљно познавање релевантне стручне литературе, потпуно разумевање проблематике стваралаштва дате књижевноисторијске епохе, као и вештину уочавања и постављања, а затим и доследног методолошког проучавања конкретних проблема, који чине основни предмет истраживања дисертације. Основна грађа подвргнута је анализи заснованој на више прецизно установљених критеријума, чиме се релевантно и комплексно осветљава књижевни жанр ауторске бајке совјетске епохе. Добро одабран теоријски оквир, који се пре свега односи на основне аспекте и проблеме превођења књижевних текстова, представља како одличну основу за анализу грађе, тако и систематично представљену и креативно примењену суштину савремених концепата о поетици књижевног превођења.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу прегледа и оцене докторске дисертације, комисија једногласно предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета у Београду да Извештај о оцени докторске дисертације, коју је мр

Велимир М. Илић предао под насловом *Руска ауторска бајка совјетског периода*, усвоји, упути га Већу друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду и да кандидата, по добијању сагласности, позове на усмену одбрану рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Ирина Антанасијевић, ментор
ванредни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду,
2. Др Бобан Ћурић, члан
доцент Филолошког факултета Универзитета у Београду,
3. Др Данијела Поповић, члан
доцент Филозофског факултета Универзитета у Нишу.